

Kéretlenül küldött
cikkeit csak ak-
kor küldünk viss-
za, ha helyeset
mellékelnek. Ké-
releteket hat hét-
nél tovább nem
őrünk.

Szerkesztőfő:
DIZ., Nefelejta-
rban 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE

Cikkeket csak a
szerző engedélye-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 23.
Telefon 80-78.

TARTALOM: Selma Lagerlöf: Otthon és állam. – Carrie Chapman-Catt: A nő választójoga. – Glosszák» – László Arthur: Egy ismeretlen nagyságról. – Saint Nihal Singh: A perzsa nő új csa- páson. – Szemle. – Irodalom. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselők Orszá- gos Egyesületének hivatalos közleményét

OTTHON ÉS ÁLLAM.

Írta: SELMA LAGERLÖF.

Mindenekelőtt köszönettel tartozom a kongresszus vezetőségének, melynek meghívása folytán beszélek ez alkalommal. Azonkívül, hogy a meghívásban rejlő nagy megtiszteltetést megköszönöm, külön hálával tartozom a vezetőségnek azért, hogy így a szavazati jog előhar- cosává téve, rákényszerített, hogy a magam részéről egészen tisztába jöjjek azzal a ragyogó és talán világrengető jelenséggel, melynek „nő- mozzalom” a neve.

Mert úgy-e, más az, mint beállni a sorba követni a nagy tömeget szóval – ahogy én eddig cselekedtem. Amíg az ember így tesz, csak saját magának tartozik felelősséggel, addig elég annyi, hogy erősen hiszünk az új irány gyakorlati szükségszerűségében. Egészen más valami az, mikor az ember az út közepére áll és odakiáltja a járóelőknek, hogy megvan az igaz út és az cselekszik helyesen aki hozzánk csatlakozik. Az ilyen állásfoglalással járó felelősséget csak akkor lehet elviselni, ha világosan látjuk, hogy a mozgalomnak akkora az erkölcsi jelentősége, hogy mindenképpen érdemes küz- deni érte, akár öröm vagy szenvedés, győzelem vagy bukás az eredmény.

Továbbá be akarom vallani, hogy mikor előadásomon gondolkoztam, azt hittem, hogy minden fáradság nélkül megtalálom azokat az okokat, melyek követelésünk igazságosságát bizonyítják. Gondoltam, hogy csak bemegyek egy jól felszerelt fegyvertárba és előszedem a szükséges fegyvereket. Ott már rendbe vannak szedve, megedzve, kiélesítve várnak a törté- netből meg az életből, a gondolatok világából

Elmondta Stockholmban a nők választójogáért tartott nőkongresszuson, 1911. június 13-án.

meg a tapasztalatok országából kiválogatott fegyverek. Csak válogatnom kell.

„Lássuk csak”, – gondoltam magamban – „mi nők választójogot követelünk. Mire hivatkozhatunk, ami jogosulttá tesz bennünket arra, hogy részt vegyünk az ország kormányzá- sában?”

Mi svéd nők hivatkozni szoktunk arra a szavazati jogi mozgalomra, mely rövid néhány év alatt naggyá nőtt közöttünk. Emlegetjük a mi 170 egyesületünket, azokat a temérdek röpi- ratokat, amiket kiadunk, azokat a felolvasáso- kat, melyeket tartottunk. Emlekezettünk rá, hogy hazánkban 30.000 nő lépett be a szava- zati jogot követelő szervezetekbe, továbbá arra a 140.000 aláírásra, mely a mi nagy petíciónk alatt szerepei. De alaposabb meggondolás után beláttam, hogy nem érdemes ezeket a tényeket eggyel többször hangoztatni. Egyszerűen azt felelhetnék rá, hogy ama svéd nők száma, akik nem követelik a szavazati jogot, sokszorosan nagyobb, mint azoké, akik akarják a szava- zati jogot.

Arra is rá szoktunk mutatni, hogy meny- nyien vagyunk olyanok, akik a saját munkánk béréért vásároljuk a kenyerünket. De az állam a mi munkánkat kisebb bérrel fizeti meg és elzár előlünk egy csomó munkaterületet» Kell, hogy részünk legyen a törvényhozásban, hogy ezen a helyzeten változtassunk. Azt kívánjuk, hogy a férjezett nő gazdasági hely- zete más legyen, azt kívánjuk, hogy korlát- lanul rendelkezessék saját személye fölött. De vajjon ezekért adnak nekünk, svéd nőknek, szavazati jogot valamikor? Biztosan csak azt felelnék, hogy az igazságosság eme követelmé- nyeinek eleget fognak tenni nélkülünk, a mi segítségünk nélkül is, éppen úgy, ahogy az egyenlő örökösödési jog törvényét és sok más egyebet megalkották a javunkra.

Felsoroljam azt a sok munkát, amit mi nők elvégeztünk és végzünk mint ápolónők, diakonisszák, slumtestvérek, mint önkéntes munkások a szegényügy területén? Azt felelnék nekem, hogy ez éppen annak a tanújele, hogy a vallás mily korlátlanul uralkodik a nőknél. Ha szavazati jogot kapnának a nők, újjászületnék a papi uralom.

Vagy hangsúlyozzam, hogy a nő épp olyan sikerrel megállja az akadémiai vizsgákat, mint a férfi, hogy szerepel mint feltaláló, felfedező, hogy nagy kereskedelmi vállalatok élén áll, és mondjam, hogy ha ezeken a területeken tud versenyezni a férfivel, akkor biztosan bele tudja magát élni a parlamenti életbe is? Ó, nagyon jól tudom, azt felelnék, hogy egyik-másik nőnek szívesen adnának választójogot, de ezen meg ezen vannak, akinek nem akarják megadni, és minthogy nem lehet a kivételek számára törvényt alkotni, valamennyien választójog nélkül maradnak.

Hát semmi olyasmit nem vittünk végbe, ami feljogosítana bennünket arra, hogy éppen annyi követelésünk legyen az élettel szemben, mint a férfiaknak? Kérdeztem magamtól. Mi is akkora időt töltöttünk el a földön, mint a férfi. A mi időnk nyomtalanul eltűnt? Nem alkottunk mi semmit, aminek pótolhatatlan kulturértéke, életértéke van? Azonkívül, hogy embereket hoztunk a világra, nem hajtottunk semmi hasznot az egész emberiségnek? Abban egészen bizonyos vagyok, hogy azok a nők, akik a minket megelőző időkben éltek, nem játékkal, hanem munkával töltötték el az idejüket. Képeken meg rézmetszeteken látom a régi idők nőinek a képét. Összeaszottak, szigorúak az ő arcaik, görcsösek az ő kezeik. Nem ültek elbutult foglyok módjára a háremben, törekvéseik, érdekeik voltak. De mit vittek végbe?

A Rembrandt ráncos, okosarcú „Öreg polgárnő”-je elé állok és megkérdem tőle, hogy miért is élt ő tulajdonképpen? Bizonyos, hogy nem szerelmes férfiak karjai között töltötte el az életét, országot se kormányzott, egyetemi diplomát se szerzett. És mégse lehetett valami jelentéktelen munka, aminek ő az életét szentelte. Nem járta ő be üres lélekkel, ostoba fővel a maga világát. A férfiak és nők tekintete inkább keresi fel az ő öreges arcát, mint a legüdébb fiatal lányét. Kellott, hogy az ő életének valami tartalma lett legyen.

Mindnyájan tudjuk, hogy mit felel az „Öreg polgárnő” az én kérdéseimre. Olvassuk a feleletet az ő jószágos, szelíd mosolyában: „Azonkívül, hogy egy jó otthonot alkottam, semmi egyebet nem csináltam”.

És ha az összes nők, egyik nemzedék a másik után, egyik ezer, egyik millió a másik után kilépne a sírjából, az összes nők egy hangon mondanák: „Semmi egyebet se csináltunk,

mint arra törekedtünk, hogy egy jó otthonot alkossunk”.

Milyen kevesen tudnának egyéb választ adni! Egyik-másik apáca felénk kiáltaná, hogy ő Istennek szolgálója volt, egyik-másik uralkodónő megmagyarázná, hogy ő az állam jólétéért élt. De ezek az alakok eltűnnének a tömegben, a hangjukat hallani se lehetne, mikor a milliók felelik, hogy: „Semmi egyebet se csináltunk, mint arra törekedtünk, hogy egy jó otthonot alkossunk”.

Valamennyien tudjuk, hogy ez a felelet őszinte. Mi tudjuk, hogy hiába kérdeznők meg a férfiakat, egyik nemzedéket a másik után, egyik ezért, egyik milliót a másik után, egyetlenegynek se jutna eszébe, hogy azt felelje azért élt, hogy otthonot alkosson. Ez a nő dolga volt. Egyetlen férfi se követel részt az otthon alkotásának dicsőségéből.

Tudjuk, hogy felesleges más irányban kutatnunk. Nem találunk semmit. Mi az otthon adtuk az emberiségnek, csak az otthon és semmi egyebet. Ezen a kis épületen dolgozunk Éva anyánk ideje óta. Változtattuk a tervet, kísérleteztünk, új módszereket fedeztünk fel, megint visszatértünk a régihez, fegyelmeltük magunkat, megszelídítettük azokat a vadállatokat, melyekre az otthonnak szüksége volt. Kiválogattuk a föld termékei közül a gabonaműveket, a gyümölcsöt termő fákat, a legszebb virágokat, a legízletesebb földiepret. Mi elláttuk otthonunkat mindennel, feldíszítettük a falait, apróra kidolgoztuk a szokásait. Mi teremtettük a nevelés művészetét, az udvariasságot, otthoniasságot, a vidám és kellemes együttélés módját.

Az otthonért voltunk nagyok, és kicsinyesek is az otthonért voltunk. Kevesen vannak közöttünk, akik Kristina Gyllenstiernával a stockholmi várfalakon állva védtek egy várost, még kevesebben voltak olyanok, akik az Orleansi Szűz módjára a harcmezőn küzdöttek a hazáért. De amikor az ellenség már a kapunk előtt állott: ott voltunk a mosogatóronggyal, meg a seprűvel, éles nyelvünkkel meg csattanó tenyerünkkel és készek voltunk arra, hogy a legvégsőkig védelmezzük a mi alkotásunkat, az otthonot.

Hát azután, ha már olyan sokat dolgoztunk ezért a kis épületért, nézzük meg, hogy sikerült: jól vagy rosszul? Mit ér a nő munkája a kultúrában, sokat vagy semmit? Van-e becsülete a nő alkotásának?

Fel se is tegyük ezeket a kérdéseket, a feleletet úgyis állandóan halljuk az emberek között. Miért ér el nagy sikert az egyik ember? Azért, mert jó otthonból indult el. Egy másiknak balszerencséje van. Ennek megint a neveltetése az oka. Egy ember csodálatraméltó

erővel viselt el minden megpróbáltatást. Azért, mert a felesége mindig jó otthonnal várta.

Hát nem csodálatos ez a kicsi menedék? Magába fogad bennünket, mintha valamenynyien fejletlen, tehetetlen, erőtlen gyermekek volnánk. Megbecsült, tiszteletet igénylő helyet ad a gyenge, roskadozó aggoknak. Örömet és üdülést nyújt a férfinek, mikor ez fáradtságos napi munkája után hazaérkeznek. Akár lealázza, akár felemeli őt a világ, az otthon mindig egyforma meleggel veszi körül. Az otthonnak nincsenek törvényei, csak szokásai, melyet mindenki követ, mert hasznosnak és célszerűnek találja. Az otthonban büntetnek, de nem a büntetésért, hanem azért, hogy neveljenek. Az otthonban mindenfajta tehetség hasznosítható, de a tehetségtelennek is csak annyi szeretetben van része, mint a zseninek. Az otthon senkit se veszít el a szemei elől és a fiatal borjú levágatásával ünnepli az elveszett, de visszatérő fiú megérkezését. Az otthon gyűjtőhelye az ősapák regéinek és dalainak, az otthon a saját szertartásaival ünnepli a nagy és szent napokat és amaz ősök emlékét is őrzi. akiről a történelem nem emlékezik meg. Benne, az otthonban mindenki az önmagáé lehet, míg az összesség harmóniáját nem zavarja. Az otthon az emberi alkotások legfinomabbja, legnemesebb terméke. Nincs semmi, amit olyan nagyon szeretnek, olyan nagyra becsülnek, mint a nő alkotását, az otthont.

De ha így áll a dolog, ha elismerjük, hogy a nő minden egyéb tevékenysége semmivé törpül amellet a nagyszabású alkotás mellett, amelynek otthon a neve, ha látjuk, hogy a nők tehetsége milyen egyoldalúan fordul amaz egyetlen irány felé: nem kell-e kétségbeesnünk a nőmozgalmon, azon, hogy a nők kitörnek, kivándorolnak a saját megszokott működési körökből és behatolnak a férfiak munkaterületeire?

A legtöbb férfi meg a nők nagy része szomorkodott és aggodalmaskodott ezen, egy-némelyek meg akarták szüntetni ezt a mozgalmat, el akarták zárni a medrét, megakasztani a folyását – de semmi se segített. Elismerés helyett gúny és nevetségesség érte el azt a fiatal nőt, aki munka után vágyódott. A legkevésbé csábító helyeket, a legrosszabbul megfizetett munkát ajánlották fel neki – és ő köszönettel és hálával állott munkába. De ki talált ebben valami csodálatraméltót? Ellenkezőleg: mindenkinek azt súgta az ösztöne, hogy helytelenül cselekszik az a nő, aki kivonul az otthonból.

Mostanában igen alapos munkálatokat végeznek a kivándorlás okainak felderítése érdekében. Azt találják, hogy a kivándorlás a nyomasztó gazdasági viszonyoknak, a szabadság és egyenlőség után való vágynak, a csábító leveleknek a következménye.

De megadták ezzel az emigráció igazi okait. Nem érezzük-e valamennyien, hogy ennek a szülőföldtől való brutális elszakadásnak egy megmagyarázhatatlan, ellenállhatatlan kényszer az oka? Nem olyan-e ez, mint valami betegség, mely elűzi az emberek tízezreit az ismert környezetből, a szerető rokonok köréből egy idegen földre, amelynek más a természete, ahol más nyelvet kell megtanulniok, ahol más, új szerszámokat kell használniuk? Csak annyi bizonyos, hogy megpróbáltatások elé mennek és a bér bizonytalan. Nem valószínű, hogy egy hatalmas természeti törvény indítja útnak a kivándorlók seregét?

Mi többiek alig merjük megpróbálni, hogy visszatartsuk őket, mert tudjuk, hogy amíg egy kis darab műveletlen földje lesz a föld felszínének, addig mindig lesz kivándorló. Nem lehet eltiltani az embereket attól, hogy lakhatóvá tegyék és beborítsák az egész földet.

Ezért senki se neveti ki az emigránsokat és én hiszem, hogy a dolgozó nőket se fogják már sokáig gúnyolni. Meg fogja mindenki érteni, hogy mikor a nő kénytelenségből kivonul, emigrál az otthonból, ennek a cselekvésnek nemcsak anyagi okai vannak, nemcsak az egyenlőség kívánásának, a szabadság és a változatosság után való vágyakozásnak eredménye ez a nagy megmozdulás, noha mindezek az okok lényegesek, de még se magyaráznak meg mindent. Egy kényszer, amely hatalmasabb annál, ami az emberi bensőben megteremhet, a megmagyarázhatatlannak a szárnylendítése hozta létre a nők mozgalmát. Meg fogja ezt majd mindenki érteni és senki se lesz olyan botor, hogy útjába álljon, hogy meg próbálja akadályozni. Hullámozó búzavetés, új városok, virágzó államok mutatják, hogy merre haladtak a kivándorlók. Talán a nő is meg fogja egyszer mutatni, hogy mikor betolakodott a férfi munkaterületeibe, kultúrát akart vinni az őserdőbe meg a sivatagokba.

De mielőtt jövendölésekbe mernénk bocsátkozni, nézzük csak meg, mit végzett a férfi azon a területen, amelynek munkáját, életét szentelte! Tudjuk meg először, hogy miben állott a férfi munkája. Amíg a nő a maga kis alkotásán dolgozott, az otthonon, micsoda nagy munkát végzett annyi évezreden át a férfi?

Nem lehet sokáig kétségkedni a feleleten. A férfi teremtette meg az államot. Az államot szolgálta, az államért szenvedett; emberfeletti munkát végzett benne, mint kormányzó, életét kockáztatta, mikor reformálni akarta a maga államát. Az államba fektette az ő legmélyesebb gondolatait és az ágyuk szája elé állott, hogy megvédje alkotását. Egységesítette a területét, kidolgozta a törve-

nyeit, kiutalta minden néposztálynak a helyét ebben a végtelenül művészi alkotásban, amely körülvesz és egyesít bennünket, mintha egyetlen test tagjai volnánk.

Sohasem fogják kétségbevonni annak a munkának az értékét, melyet a férfi, mint a társadalom megalkotója? elvégzett. Nemcsak a nagy államra gondolok, hanem mindazokra a kisebb és nagyobb szervezetekre, melyeket az állam magában foglal, mert mindezeket ő, a férfi alkotta meg. Alig hogy kilépünk az otthon négy fala közül, rögtön találkozunk a férfivel, csak a férfivel találkozunk. Ő csinálta az udvart, a falut, a várost. A férfi építette a templomot, az egyetemet, ő teremtette meg az ipart; mindaz a sok állam az államban, amit ismerünk kezdettől fogva a férfi munkája. Ő az emberi hangyabolynak a legnagyobb építőmestere, ő, a férfi soha sincsen egyedül, mindig tagja valamilyen szervezetnek. Senkit sem becslünk annyira, mint az államférfiul mert tudjuk, hogy a jól rendezett, erős és védő állam az a legnagyobb adomány, amit a férfi a kultúrának adott.

Most önkéntelenül eszünkbe ötlik ez a kérdés: Szabad-e összehasonlítani, összemérnünk a mi kis alkotásunkat, az otthont, a férfi büszke teremtvényével, az állammal?

Szegezzünk le mindennek előtt egy dolgot! Nem akarom én azt állítani, hogy az otthon mindenütt olyan, amilyenek én előbb jellemeztem. Ha mindenütt tökéletes volna az otthon, akkor az emberiség hihetőleg már elérte volna célját, nem volna szükség se reformokra, se haladásra. Tudom én azt nagyon jól, hogy a legtöbb otthon nem tökéletes, és hogy sok rossz otthon is van. De mégis csak léteznek jó, boldog otthonok. Láttuk őket, éltünk bennük. Ha nekünk nem is volt, tanúskodhatunk róla, hogy másnak volt boldog otthona. Szóval, a tökéletes otthon valóság, nem csak álom. Megcsinálták a nők szegénységben és gazdagságban, megcsinálták a műveletlenek is, a műveltek is. Van boldog otthon a kunyhókban is, a királyi palotákban is. Tökéletes otthon a létező dolgok közé tartozik.

De hát az államok?

Van-e ezek között a nagy otthonok között, melyeknek felépítése annyi munkába, vérbe és könnybe került, mely a legnagyobb jellemek, legbátrabb zsenik segítségével készült, van-e, vagy volt-e közöttük olyan, amely egyformán kielégítette volna összes tagjait? Nem folyik-e a reformmunka most is mindegyikben? Nem akarják-e ma is alapjában megváltoztatni, gyökerestől felforgatni? Nincs-e állandó keserűsége és elégedetlensége elég ok az államban?

Hol van az az állam, amelyben a gyer-

mekek nem csavarognak védtelenül, hontalanul, amelyben nem vész el ifjú emberanyag, hanem az összes gyerekek abban az örömteljes és türelmes nevelésben részesülnek, amelyre a gyermeknek joga van?

Melyik állam veszi olyan szeretettel körül a szegény öreg munkást, amilyen szeretetteljes gondoskodásra joga volna mindenkinek, aki az élet vége felé közeledik?

Van-e olyan állam, amelyik nem azért büntet, hogy bosszút álljon, hanem, hogy neveljen és megtanítsa arra, hogyan élhessünk mint okos és céltudatos emberek?

Van-e olyan állam, amelyik minden tehetségnek alkalmat ad a kifejlődésre és egyforma szeretettel veszi körül azt is, aki sikert arat, azt is, aki elbukik?

Hol van az az állam, amelyik a határain belül lakó minden nemzetséget boldoggá tud tenni? Melyik államban élheti minden egyén a maga életét, amíg az egység harmóniáját meg nem zavarja? Melyik az az állam, amelyiknek egyetlen lakója sem lesz az iszákosságnak, könnyelműségnek, erkölcstelenségnek áldozata?

Erre talán azt felelnék nekem, hogy nem ezek az állam céljai. Az állam a rendet és védelmet célozza. Ha így van: miért foglalkozik mégis mindezekkel az állam? Azért, mert mindenki tudja, hogy csak az olyan állam marad fenn, amelyik tagjainak boldogságáért dolgozik. Ahhoz, hogy az államot szegény és gazdag egyformán szeresse, kell, hogy az állam a kellemes életnek, a biztonságának, a nevelésnek, kultúrának és a nemesedésnek eszköze legyen. Mert ezek által valósulnak meg az emberiségnek legmagasröptűbb vágyai.

Nem ott van a hiba, mintha az államok a humanizmus érdekében nem állítanának elég nagy feladatokat maguk elé, hanem abban, hogy valamilyen okból eddig nem tudták elvégezni feladataikat.

Itt le kell szegezni még egy dolgot. Azt mertem állítani, hogy az otthon a nő alkotása, de azt sohase mondtam, hogy a nő egymagában alkotta az otthont. Szerencsére mindig ott volt a férfi mellette. A gazda meg a gazdasszony egymás mellett ültek. Ha a nő egyedül küzdött volna, nem oldotta volna meg a feladatát. Nem volna meg az otthon, sem mint valóság, sem mint álom.

De az állam alkotásánál a férfi egyedül végezte a munkát. A királyné ugyan a király mellett állott a koronázáskor, de nem mint királynő, hanem csak mint feleség. Semmi se kényszerítette a férfit arra, hogy feleségét magával vigye a törvényszékre, a hivatalba vagy az árúraktárba. A férfi teljesen egymagában végezte el a munkáját. Mennyi ideig volt ő az egyedüli orvos a kórháznak? Ma

is ő végzi egyedül a papi teendőket. Ő maga főzi az ételt a kaszárnyákban, ő tanítja és neveli a fiukat az iskolában. Még azt a legnehezebb dolgot is magára vállalta, hogy gondoskodik a szegényekről. A férfi nem félt semilyen munkától.

De sikert arattak-e a férfi törekvései?

Miről tanúskodik a társadalmi osztályoknak egymással szemben táplált gyűlölete? Miről tanúskodnak az alulról jövő tompa kiáltások, a rombolással való fenyegetés? Miről tanúskodik a kivándorlás? Miről tanúskodik a munkanélküliek panasza? Arról tanúskodik talán, hogy a férfi sikeres munkát végzett, hogy valamikor megoldja a feladatát?

És lám, éppen most, mikor az olyan csodálatosan épített államok alapjai megrenge-
nek, mikor a társadalmi forradalom az ajtó előtt áll, éppen most kezdődik a nők nagy inváziója a férfiak munkaterére, az állami életbe.

Van-e ennek valami nagyobb jelentősége? Vagy csak annyit jelent, hogy a nő jobb életviszonyokra, egyenlőségre, változatosságra, szabadságra és hatalomra vágyik? Miért kezdődik ez épp most? Vak legyen az, aki nem látja, csak a süket nem hallja, hogy kezdődik.

Vagy talán belülről hall a nő egy hangot, amelyik hívja és figyelmezteti: Menj az új, kemény munkába! Allj a vasúti váltó mellé, söpörd az utcát, másolj az irodában, árulj bélyeget a postahivatalban, készítsd elő a gyermekeket az iskolára, ülj a telefonkagyló mellett, fogd a beteget az orvosi műtőnél, végezz minden jelentéktelen munkát és bízz benne, hogy nem hiábavaló munkát végzel!

Légy megbizonyosodva mindenekelőtt afelől, hogy a te igénytelen munkádra szükség volt. Vonulj be mindenüvé, kell, hogy kéznél légy mindenütt, csak akkor lehet az állam majd egyszer olyan szeretett, mint az otthon! Légy bizonyos benne, hogy a te lebecsült munkád keresett és nagyértékű lesz nemsokára, sőt nagyon is keresett lesz. Légy nyugodt afelől, hogy amint az orvos nem tud meglenni ápolónő nélkül, a gyáros se fogja nélkülözhetni a női szakfelügyelőt. Légy nyugodt, hogy nemsokára ott leszünk mi mindenütt, a vadonban meg a városban, lesznek új, eddig nem használt címeink, foglalkozásaink, de valamennyien a közös célért fogunk küzdeni!

Ó, mi nők egyáltalában nem vagyunk tökéletes lények, de önök férfiak se tökéletesebbek nálunk. Hogyan érhetnök el a nagyot, a jót, anélkül, hogy segítenők egymást?

Mi nem hisszük, hogy a munka gyorsan fog haladni, de azt hisszük, hogy bűn és ostobaság volna, ha elutasítanák a mi segítségünket. Mi hisszük, hogy a legmagasabb-ról jövő szellő duzzasztja a vitorlánkat.

A kis remekművet, az otthon mi csináltuk a férfi segítségével. A nagy remekművet, a jó államot a férfi fogja megalkotni, ha komolyan segítségül veszi maga mellé a nőt.

Svédből ford.: ANTAL SÁNDOR.

A NŐK VÁLASZTÓJOGA.

A stockholmi kongresszus megnyitóünnepélyén elmondta
CARRIE CHAPMAN-CATT elnök. (Folytatás.)

Ezek ügyünknek az utolsó hét év alatt elért sikerei. A történelemtől pedig a jóslás felé fordulhatunk, kérde: mozgalmunknak mik a kilátásai? Nagybritanniában, az Egyesült-Államokban és a négy skandináv országban a jogoknak a nőkre való kiterjesztése rövidesen be fog következni. Nem könnyű megjósolni, hogy a kontinensen rövid időn belül mily eredményeket fog kivívni a nőmozgalom. Bizonyos, hogy Nagybritanniában és Skandináviában küszöbön álló diadalmak siettetni fogják ügyünk győzelmét mindenfelé, de a Portugáliában történt meglepő eredmények óta a jóslás majdnem lehetetlenné vált. Mint az egész világ tudja, Nagybritannia asszonyai és politikai felszabadulásuk között csak egy makacs reakciós kormány áll. Egy küzdelem, melyre pillanatig sem szűnő emberfeletti buzgalomban, önfeláldozásban és eredetiségben az egész világon nincs példa az emberi jogokért vívott harcokban. Ötven város és megye tanácsa, köztük Nagybritannia és Írország legfőbb városai is, petíciót nyújtót a parlamenthez a törvényjavaslat keresztülbecsátására: Dublin város polgármestere személyesen jelent meg a képviselőházban, hogy átnyújtsa a város kérvényét a nők szavazati joga érdekében. Az utolsó ülészak alatt 300.000 választójoggal rendelkező férfi kérte a parlamenttől ugyanezt és kétségtelenül bebizonyult, hogy a nép hangulata is követeli a nők felszabadítását. Ausztrália és Újzéland vezetőférfiai minden tartózkodás nélkül elismerték, hogy náluk a nők választójoga kiváló eredménnyel járt. Ausztrália parlamentje távirat útján sürgette a brit parlamentnél a nők politikai felszabadítását és most Ausztrália és Újzéland női szavazópolgárai szervezkednek angol testvéreik támogatására. A kormány láthatólag azon hiu reményt táplálja, hogy a küzdőket véglegesen kifárasztja, azután pedig könnyűszerrel szétrobbantja szervezeteiket. Úgy látszik, kevés fogalma van a mozgalom erejéről. Ha egy jogos küzdelem eléri dagályát, – mint a miénk abban az országban – árja mindent elsöpör, ami útját állaná. Politikai pártoknak, kormányoknak, alkotmányoknak meg kell hajolniok előtte, ha nem akarnak elbukni. Hogy e dilemmában mit fog az angol kormány választani, az még a jövő titka. A nők választójoga Nagybritanniában feltartóztatlan.

Az Egyesült-Államokban újabban öt törvényhozó testület már a választók elé terjesztette a kérdést és mi várjuk az eredményt. Az egyik határozat még az idén októberben fog megtörténni, a többi pedig a jövő esztendő folyamán.

Izlandban egy parlamenti ülészak már elfogadta a javasolt alkotmánymódosítást, most csak a következőnek is el kell azt fogadnia, hogy törvényerőre emelkedjék. –

Dániában két választójogi szervezet működik. melynek együttes taglétszáma az ország népességéhez arányítva. A legnagyobb az egész világon. Néhány hét előtt meglátogattam országgházát, ahol több párt tagjaival beszélgettem. A miniszterelnök és mindkét ház elnöke, a pártok vezetői és még sokan mások biztosítottak afelől, hogy a nők politikai felszabadulása náluk csak rövid idő kérdése. Dániában még három év szükséges arra, hogy az alkotmányt megváltoztathassák, ezért legyünk türelemmel. A nők jól és bölcsen szavaztak j nőies és intelligens községi politikát üznek és aktuális cselekedetük teljes elismerése nem fog már sokáig késni.

Norvégiát is volt szerencsém láthatni. Mindennél jobban kívánom, hogy minden ország parlamentje meglátogatná ezt az országot. Bár minden hitetlen Tamás láthatná, amit én láttam Norvégiában. De mindazt leírni nehéz dolog volna. Az ember a felszabadított és fel nem szabadított nemzetek közötti különbséget inkább a köz. szellemben, mint a külsőségekben találja meg. Az a nemi antagonizmus, mely mindenütt létezik, – akár elismerjük. akár nem – itt teljesen eltűnt és helyébe magas erkölcsi értékkel bíró barátság lépett. Ahhoz a megkönnyebbüléshez és békességhez hasonló ez az állapot, amely rendszerint valamely zavaró nézeteltérés kielégítő megoldása után szokott bekövetkezni. A férfiak igazságosak voltak a nők Iránt és büszkék erre; a nők élnek jogukkal és hálások érte. E kölcsönös jólézés állapotában a nők fáradozása, nak eredményeképpen a férfiak megígérték, hogy eltörik a nők számára fennálló adócenzust, hogy a választójog teljesen egyenlő legyen nőknél, férfiaknál egyaránt. A miniszterelnök elmondta. hogy az ország négy politikai pártja igen sok kérdésben tér el egymástól, de a nők a választójogának kérdésében teljesen egyetértenek. Norvégia a nők választójogának ideális példáját mutatja. ami oly eredmény, hogy fenntartás nélkül büszkék lehetünk raja. Kétszázötz nő ül városi és megyei tanácsaiban és 379 szolgál mint póttanácsag. Mindenütt női tisztviselők, jogászok, esküdtek, szavazók. kik minden téren hazafiasán, intelligensen dolgoznak hazájuk közjólétéért, méltóságteljes és nőies modorban.

Svédországot, vendégszerető gazdáink hazáját szándékosan hagytam utoljára. Svédországnak egy szent Brigittája van, akit jóságáért és vallásos munkásságáért avattak szentté.

A svéd történelem szerint ő volt a világ első feminista nője, aki kifejezetten követelte a nők felszabadítását. Később a világhíres Frederika Bremer karolta fel a nők ügyét. Ez a nő nagyon megelőzte korát. Legutolsó könyve .Hertei., melyet 1865-ben adtak ki, azokat a reformokat tárgyalja, melyeket a nő korrekt és tisztességes helyzetének megalapítására szükségesnek tartott. Ezen reformok közül már igen sokat megvalósítottak, de akkor annyira újak voltak eszméi, hogy könyvét viharos közmegbotránkozás fogadta. Előbbi hívei kritizálni kezdték, míg barátai azt hitték, hogy az esze hibbant meg. Két héttel halála előtt levelet írt barátjának. .Elvesztettem minden népszerűségemet, – írja – hazámban már senki sem törődik velem, barátaim kiközösítettek és most tönkre vagyok téve és elhagyottan sínylődöm; mindazonáltal annak a könyvnek megírásával legmagasabb kötelességemet teljesi-

tettem és boldog vagyok, hogy azt megtettem.. Szomorú elgondolni, hogy ez a csodálatos nő meghalt ebben a felvilágosodott országban, nagy lelkének egyetlen megértő barátja nélkül, aki fel bírta volna fogni azt a mérhetetlen szolgálatot, amit a női nemnek tett és azokat az okokat, melyek erre készítették. De az ő tegnapi jóslata a ma történetévé vált. Kétségkívül tanításának hatása alatt kaptak a svéd adófizető özvegyek és leányok 1862-ben községi és megyei választójogot, – Későbbben aztán egyesületet alapítottak Frederika Bremer nevével, melynek célja a nők magasabb és jobb kiképzése és függetlenítése. 1899-ben ezen egyesület két tagja kérvényt intézett a képviselőházhoz a nők szavazati jogai érdekében és midőn Washingtonban első nemzetközi konferenciánkat tartottuk, részt vett azon egy taggal. Ekkor már a nők érdekeit előmozdító javaslatok kerültek a parlamentben napirendre és egyesületeket szerveztek a nők választójoga céljával. Ez 1902-ben volt és azóta a mozgalom bámulatos haladással dicsekedhetik. A községi választójogot férjzett nőkre is kiterjesztették, szintúgy a választhatóságot is. Szervezetek állnak fenn 170 városban, melyek némelyike az északi sarkkörön túl fekszik és a fizető tagok létszáma meghaladja a!2.000-ret. A londoni kongresszus óta, tehát két év alatt 1550 gyűlést tartottak. Egy országgyűlési képviselő mondta nekem, hogy ez Svédország legtekélyesebb szervezete.

Elernyedő hullámok tényei-e ezek?

Szent Brigitta napjai óta a mozgalom biztos győzelem felé halad. Semilyen más ország nem mutathat fel ekkora haladást ily rövid idő leforgása alatt. Két politikai párt bátran ügyünk mellé szegődött, míg a harmadiknak csak az a kifogása, hogy az idő még nem elég érett hozzá. Itt is, mint Dániában három év szükséges az alkotmány megváltoztatásához. A nők intelligensek, rendszeresek, óvatosak és tevékenyek, méltó utódai Brigittának és Frederika Bremernek. Ők nem fogják az ügy megbomlását előidézni, vagy szünetet tartani küzdelmükben.

Itt nem nehéz az eredményt megjósolni.

(Folytatjuk.)

GLOSSZÁK.

A lovagiasság. Nohát most már mi sem panaszkodhatunk. Nemcsak a német és az olasz ármádiának, hanem a miénknek is lesz női ezredparancsnoka. A lapok jelentették, hogy a király egy közös huszárezredet adományoz Vilma hollandi királynőnek és az ezredet róla nevezi el. Milyen természetes és senkitől nem vitatott joga a nőnek, hogy uralkodó és ezredparancsnok legyen, és milyen vitát provokál Mme Curie szerénytelen kívánsága, hogy nő létére az akadémia tagja legyen! Vagy milyen komikum a feministák kívánsága, hogy a férfiakkal egyenlő választójogot kapjanak! Hja királynő, az más, tisztelt demokraták!

A Népszava a nők választójogáért. Felvirradt a dicső nap hajnala! Van már sajtóorgánum, amely megvédi a nők választójogának ügyét a feministák támadásai ellen. Azt „nehezményezi” a jobb ügyhöz méltó buzgalommal a feminizmust rágalmozó munkás-újság, hogy nem külön nőgyűlések ren-

edzésével szolgáljuk a választójog ügyét. Hivatkozhatnánk arra, hogy a munkásnők közt folytatott agitációnkat éppen a szociáldemokrata párt vezetősége nézi mindig legrosszabb szemmel; arra is, hogy rendszeresen félrevezeti a munkásnőket, vagy helyesebben az egész munkásságot törekvéseink rosszakaratú ismertetésével: de nem tesszük. Mindezekről függetlenül az a meggyőződésünk, hogy az általános választójog kérdésében együtt kell küzdeniök a nőknek a férfiakkal és velük együtt kell a célhoz is érkezniök. A szolidaritás eszméjével, tehát a munkásság szervezkedésének alapeszméjével jutnánk ellenkezésbe, ha ebben a küzdelemben a két nemet szét akarnók választani. Azért „nehezményezzük” a magunk részéről, hogy a választójogi népgyűléseket sok helyen délelőtt rendezik és ezzel kizárják a munkásnőket a népgyűlésekről. De a feministáknak kötelességük, hogy a kizárt munkásnők jogos igényeire – mikor a férfimunkásság vezetőit azokról megfedkeznek – újból és újból emlékeztessék az ország népét.

Ha nő tenné. A higgadság és az ész uralma a választójog olyan kelléke, amelynek hiánya miatt az indulatainak alávetett nő nem bocsájtható be az alkotmány sáncái közé, mondják az antisuffragisták. Lám, a férfinem rabja az indulatainak: ő csak higgadt megfontolás alapján cselekszik. Ezt bizonyítja a mindennapi élet minden egyes jelensége. Például ezek is: „A Gyarmat-utca 105. számú telken, melyet Tuskán Tános földmives bérel, egy asszony ment át. Tuskán nem akarta megengedni az átmenetelt, az asszony pedig az útra nem akart kitérni, ebből szóváltás támadt, melynek folyamán a földmives oly dühre gerjedt, hogy fölkapott egy követ, fejbeverte vele az asszonyt, aki eszméletlenül rogyott össze. A mentők vitték be a Rókus-kórházba, ahol eszméletét mindezeideig nem nyerte vissza.” – „Weichster János vasesztergályos a Váci-út és Bodor-utca sarkán faszólt Pásztor József kocsisra: Ne kínozza, a lovait! Erre Pásztor leugrott a bakról, kést rántott elő és hasbaszúrta Weichslert, aki életveszélyes sérüléseket szenvedett. A Rókus-kórházba vitték.” De azért persze az „igazi nő” hymnusa mégis csak az legyen: „A választójogot előbb a férfinak!”

A leányt fogva tartották. A rendőrség letartóztatta Pollák Katalin varróleányt. A leánynak két esztendővel ezelőtt egy B. Artúr nevű nyomdász udvarolt, aki azonban utóbb elhagyta, mert meg akart házasodni. Kedvese azonban nem hagyott neki békét. Lelövessel fenyegette, többször meg is leste a revolverrel, majd öngyilkosságot emlegetett. A nyomdász végül följelentést tett a rendőrségen. Pollák Katalint ma hallgatták ki. Nem tagadta, hogy fenyegette a nyomdászt s egyúttal más vádakkal is illette. A varrónőt fogva tartották s a nyomdász ellen is megindították a vizsgálatot. Meghatóan gondos eljárás. A Zsilinszky-fiúk ugyan végérvényesen agyonlőtték Áchim Andrást, de önkéntes jelentkezésük ellenére is csak másodnap tartóztatták le őket. De a

csupán fenyegetőző elhagyott leányt a csábító feljelentésére nemcsak letartóztatják, hanem fogva is tartják. Így dukál neki. Hát nem elég szép a B. Artúr nevű nyomdásztól, hogy az elcsábítás gyönyörűségeiben részesítette? **A kereskedelem fejlesztése.** Régi panasz, hogy kereskedelmünk tekintélye azért nem akar megnövekedni, mert a kereskedők osztálya még túlságosan műveletlen. Most olyan haladásról kapunk értesítést, amely bizonyára erősen emeli majd a kereskedők műveltségét és ezzel tekintélyét. Tolsváról jelentik u. i., hogy „a nagyrócei felső kereskedelmi iskola ifjúságának lövész-kurzusa május 23-án tartotta első díjlövését Tolsván. Az ifjúság nemes vetélkedésén megjelent az iskola tanári kara, számos katonatiszt és nagy érdeklődő közönség. A kurzus vezetését Dénes Lajos tanár látta el. A díjlövés győztesei a következők: Dvorszky János, Bittner József, Safcsák Géza, Márcsek Kálmán, Lukácsóvics Lajos, Csiszár Miklós, Selyem Gábor és Nagy Albert”. Milyen érdekes lesz, ha Dvorszky levelező úr pisztollyal lövi majd ügyfele fejébe a búza árának nagyságát, ha Bittner nyíllal lövi le azt a bál selymet, amit a vevőnek be akar mutatni, ha a főnök úr revolverrel célozza a boltjában elhanyagolt rendet!

EGY ISMERETLEN NAGYSÁGRÓL.

Írta: LÁSZLÓ ARTHUR.

Azok az érvek, melyek a szellemi élet legkülönbözőbb megnyilvánulásainál a nők képességei mellett szólnak, oly erősek és oly gyakran alkalmazhatók (és a mai férfitársadalomban bizony még minduntalan alkalmazandók is), hogy az ellentábor már a banalitás vádját veti feljűk, mely – a megcáfolás lehetőségének híján – végre is az egyetlen fegyvere. A pszichológiai, pszichofizikai, erkölcsi, szociológiai érveken és az „általános emberidnek egyéb érvein kívül különösen a történelmi érvert szokta érni ez a vád, mert hiszen ez az érvt a legközvetlenebb hatású és első pillanatra is a legmegdönthetlenebb. Pedig ha tudnák, hogy amikor rámutattunk a történelem ismertebb nagy női alakjaira, egészen a trónig, az államkormányzás nehéz feladataig, akkor csak „kóstolót” kaptak és ha Klio Justitiával karöltve jelenne meg, hogy a maga teljességében, hűséggel és igazsággal mutassa be a múlt igen nagy eredménnyel működött, de nagyrészt ismeretlenül maradt nőalakjai egész csoportjának csodálatos kaleidoszkópját, akkor a történelmi érvt egyrészt a rendkívüli érdekesség folytán sohasem válhatnék banalissá, másrészt egymagában is elegendő volna az elfogultság megsemmisítésére, az ellenvélemény végleges elhallgattatására.

Íme, itt van például a technika, melynek igen nagy és szép múltja van, de amelynek története még úgyszólván nincsen feldolgozva talán azért nem, mert a technikában, mely ko-

runkra rányomta a rohanás bélyegét, a folytonos előreccsapásban nem gondolnak a múlttal. Ama csekély kutatás közben, melyet a technika múltja felé, egészen más szempontból végeztem, akarva nem akarva minduntalan rábukantam egy-egy női nagyságra, akiket valóban érdemes volna a feledés homályából kihozni. A modern technika ágaiban, nevezetesen a motor-, az automobil- és a repülőgéptechnikában megismerkedtünk női kiválóságokkal és kellett, hogy megismerkedjünk velük, mert sikeres működésüknek tanúi voltunk és vagyunk. De a régi technikában is, sőt annak legspeciálisabb, legismeretlenebb elágazásaiban is ott látja a kutató a nőket, akik nagyot, maradandót alkottak. Az alkotás megmaradt, azt és annak eredményeit az utódok élvezik, de az alkotók neveiért vissza kell menni a múltba.

A következőkben ezúttal azon nők egyikéről óhajtok néhány szóval megemlékezni, akik a nők elől azelőtt is, mint most is nagy részt elzárt technikának még a férfiak részéről is elhanyagolt ágazataiban nagy eredménnyel működtek.

Hogy Stein Nanetta érdemeit kellően méltányolhassuk, elsősorban tekintetbe kell vennünk azt, hogy amikor ő atyjának, Stein András ausburgi zongora- és orgonakészítő mesternek örökét (1792-ben) átvette, akkor a zongorakészítés technikája még a kezdetlegesség stádiumában volt; és hogy ebből kibontakozott, az igen nagy mértékben Stein Nanettának köszönhető. Abban az időben (amikor egy zongoráért 100 louisdorral és egy hordó rajnai borral fizettek) ez a technika még teljesen empirikus volt, a rendszeres, biztos munkát lehetővé tevő tudományos alapokat jóval később (Helmholtztól kezdve) vetették meg. Rendkívüli kitartás, szakadatlan próbálgatás, folytonos éles figyelem, hosszú éveken át fáradságos (a legtöbbször kerülő) utakon megszerzett gyakorlat, a szerkezeti anyagoknak pontos, de akkor még igen nehezen megszerezhető ismerete és szinte művészi fogások voltak a sikeres gyártás előfeltételei, úgy hogy joggal nevezték a zongorakészítést művészetnek (és nem mesterségnek), mert annak elsajátítása – a közönséges iparszerű működés jellegével szemben – csak a leggöröngyösebb utakat is megjárni tudó kiválóságoknak lehetett fenn tartva. De Stein Nanetta a zongorakészítésnek nemcsak szellemi részében volt akkor a legelső, hanem szakmájának kézütechnikai részében is buzgón működött: „die Tochter Andreas Stein's hantirte wie ein Mann mit Hobel und Säge.”

Később férjhez ment Streicher bécsi zongoratanárhoz, de azért a zongorakészítést – Bécsben felállított műhelyében – folytatta, sőt nemsokára férjét is rábírta arra, hogy

munkájában résztvegyen. Az ő műhelyükből kikerült »Streicher«-zongorák, melyeket akkor joggal a legjobbaknak ismertek el és melyek a külföldi piacon is, különösen Németországban, hosszú időn át kizárólagosan első helyen állottak, az újabb találmányok hosszú sora mellett is sokáig mintaképpül szolgáltak és rohamosabb fejlődésnek vetették meg alapját.

Mikor e néhány sorban örömmel állítok ez ismeretlen nagyságnak szerény idegen emléket (a németek is alig tudnak róla, mert különben e mellét verő nemzet nagy büszkeségében bizonyára méltó emléket állított volna ez asszonynak), nyugodtan állítom az ily asszonyok történetét az ellentábor elé, hogy ám folytassa csak támadását a banális történelmi érv bevehetetlen vára ellen, mely – ha katonái nem is kényszerítették még meghódolásra az ellent – legalább nem szorul a védelemre.

A PERZSA NŐ ÚJ CSAPÁSON.

Írta: SAINT NIHAL SINGH, Kalkutta.

(Befejezés.)

A sajtó szintén küzd a perzsa nők műveltsége érdekében. A hazafiak, akik, mikor a kormány még a legjelentéktelenebb dolog közzétételét is megtiltotta a újságoknak, titokban írták, litografálták és köröztették nagyjelentőségű, liberális eszmékkel teli kezdetleges lapjaikat és így az alkotmány kérdésében jelentékeny változást idéztek elő honfitársaik lelkiületében, belátták a nőfelszabadosítás szükségét és előnyeit is. Ez okból követelni kezdték a perzsa nők helyzetének megjavítását, mint a nemzet fejlődésének lényeges feltételét. Szerencsére néhányan, mind többé-kevésbé tehetséges asszonyok férjei, úgy vonták be ezeket az együttműködésbe, hogy a „nők rovatának” vezetését reájuk bízták. Bár csak kevés nő olvashatta e lapokat, mégis nagy hatás mutatkozott, amennyiben fellázította a nőket régi helyzetük ellen. De ami még fontosabb, a férfiakat erősen befolyásolta feleségeiknek és leányaiknak tartozó ama kötelességük teljesítésére, hogy ezek művelődését lehetővé tegyék.

Hogy e propaganda révén mekkorát haladott az iránt nő, azt abból is következtethetjük, hogy a perzsa népnek a despotizmus feletti győzelme jórészt a nők intelligens együttműködésének köszönhető. Meg állapított történelmi tény, hogy a legutóbbi polgárháborúban igen sok nő küzdött egysorban a férfiakkal. Hírlaptudósítóktól értesülünk, hogy perzsa matrónák férfiruhába öltözve elhagyták zárt otthonukat, hogy Tabriz falain kívül útközetbe bocsátkozzanak a királyi csapatokkal. Végzetük elérte őket, de abban a boldog hitben haltak meg, hogy képesek voltak a szeretet haza felszabadítását elősegíteni.

A nők azonban a harcolásnál még többet is tettek, közvetlenül a polgárháború kitörése előtt kitűnt, hogy a

lázadók pártjának győzelme a nemzet megváltása volna és hogy a forradalom sikere főleg az összegyűjtött pénzalap nagyságától függ. Pénz nélkül semmit sem lehetett végezni és a haladók emiatt kínos gondok közt győtrődtek. Ekkor a nők jelentkeztek és felajánlották legértékesebb ékszereiket és egyéb értékes holmijukat, hogy a forradalmárok pénzalapját megszorítsák.

Így lett aztán forradalom a forradalomban. Nemcsak a rabszolga férfínység támadt fel az abszolutizmus ellen, hanem a nő is, akit rabszolga férfi rabszolgájává tettek, tüntetett a szabadságra rendeltetése mellett. Ezt a perzsa forradalom legnagyobb jelenségének tekinthetjük. Ha a sahnak rendelkezésére is állott a kellő fegyveres erő, mellyel az ellene támadó férfiakat legyőzhette volna, a nők szövetségével szemben megtört a hatalma. A rendőrség női kémeket alkalmazott, de felsült velük, mert a forradalmat a háremek rejtekében költötték ki és ott táplálták.

Még a forradalom kitörése előtt, mikor Muzaffer-ed-din, a néhai sah megadta népének az alkotmányt a főváros nőlakossága, de még a vidéké is, magánkívül volt örömben. Egy asszony költeményt írt a haza dicsőítésére, az új kormányforma üdvözlésére.

Annak a lapnak a szerkesztője, mely ezt a verset leköszölte, az alábbi megjegyzést tette:

„Tudom, hogy az alkotmányimádók mily élvezettel fogják e verset olvasni. Igen, a mi nőink most épp oly igyekezettel dolgoznak, mint férfaink és a jelen pillanatban a főváros asszonyainak kétharmadrésze bármit is szívesen áldozna fel az alkotmány fennmaradásáért.”

Mikor az országgyűlés megnyílt, Teheránban sok tüntetés folyt le. A nők felvették ünneplőruháikat és egy sorban vonultak fel a férfikkal, „Éljen a szabadság! Alkotmány kell nekünk!” kiáltották ők is.

Egy fiatal leány, aki messze lakott a fővárostól, úgy bizonyította odaadását a haza javáért, hogy képviselő völegényéhez írott levelében ahelyett hogy panaszkodott volna ennek távolléte miatt, csak afeletti büszkeségének adott kifejezést, hogy a szeretett férfi a távolban a haza iránti köteleességét teljesíti.

„Boldog volnék, – írja levelében – ha veled lehetnék szeretett országházunkban. De nem panaszkodom. Inkább kívánom, hogy ott maradj, míg ez a hazánk javára válik. Légy bátor és erős és gondold arra, hogy a parlamentet utolsó csepp véredig meg kell védened. Ha így cselekszel, akkor segítesz kiépíteni a jövő Perzsa-országát, melynek nagy neve a most élő férfiak bátorságától függ.”⁴

Jól Ismert dolog az Is, hogy Perzsia szélesebb látkörű asszonyai meg akarják a férfiakat akadályozni abban, hogy az országot külföldi kölcsönökkel megterheljék. Egyrészt hazai kölcsönök felvéására igyekeznek őket rábírní, másrészt külföldi hitelpénzek kizárására a költségvetésből, vagy legalább annak az elvnek a keresztülvitelére, hogy csak oly hatalomtól vegyenek fel pénzt, amelynél ki van zárva az ország esetleges leigázásának vagy okkupációjának kockázata. E mozgalomnak legtevékenyebb vezetője Ephram asszony, a teheráni örmény rendőrfőnök felesége. Ő szervezte azokat a nőket, akik esküvel fogadják, hogy minden eszközzel meg fogják akadályozni az országnak

külföldi adóssággal megterhelését. Ephramné nagy ékes. szóló tehetséggel bír és szenvedélyes beszédekkel Igyekszik követőit ügyük melletti kitartásra ösztönözni.

Míg Perzsia haladottabb asszonyai oly nagy érdeklődést tanúsítanak hazájuk kormányzása iránt és támogatják a közigazgatás demokratizálását, egy cseppet sem aggódnak saját politikai jogaikért. A városok intelligens női számára már elintézett dolog a választójog elnyerése. Mikor Teheránban összegyűlt az első követség, egynéhány vezető embere amellet agitált, hogy a nőket is bocsássák a kamarába.

Természetes, hogy a szabadságukért küzdő nők csak a vagyonos városi osztályból kerülnek ki. Ezt nem annyira a városi nők magasabb intelligenciája, mint inkább az a véletlen körülmény okozza, mely ebben a tekintetben a falusi nő elmaradását idézi elő. A nők felszabadításának propagandamunkája többé-kevésbé összefügg a várossal, mely Perzsia jövőjének kovácsműhelye. De, bármily furcsán hangzik is, a város inkább, mint a vidék nélkülözi a nő igazi felszabadítását célzó befolyást, a purdah és a többnejűség szokása még teljesen érintetlen Irán nagyobb középpontjain, míg a falusi asszonyt ez nem érinti, vagy legalább is nem valami nagyon. A paraszt szókásszerint nem él többnejűségben. Az asszony hatalmát a családban, minden túlzás nélkül a család fejével egyenlőnek lehet tekinteni, lévén az egyszerű paraszt rendkívül figyelmes és szeretetteljes háztartása asszonyával szemben.

A falusi leány élete a költőiesség rózsapírjával van bevonva. A szerelmes perzsa legény felülmúlhatatlan mint udvarló. Rendesen ott ólalkodik a szeretett leány tartózkodási helye körül. Ha még nem tudja, megnyeri-e szerelme tárgyát, búsulni kezd, mogorva és rosszkedvű lesz, majd meg rossz sejtelméi támadnak. Ezek a szerelme általános tünetei és ritka az a perzsa költemény, melyben nem volna célzás a szenvedély ezen jeleire. Az iráni ifjú nem oly vakmerő, hogy szíve választottját megszólítsa és szerelmét személyesen tudtára adja. Az ilyen viselkedést túlságosan illetlennek tartaná. Rendesen valamelyik barátját kéri fel a közbenjáró szerepére, az azután tudomására hozza az ifjú szüleinek, hogy fiuk vonzalmat érez a szomszéd leánya iránt. Ha azután ezek jönnek látják a dolgot, a többit elintézik a leány szülevel, mire a lakodalom nemsokára bekövetkezik. Leányokat, fiukat ritkán kényszerítenek akaratauk elleni házasságra és az eljegyzést rendesen mindkét fél szabad elhatározásától teszik függővé. Legtöbb esetben rokonok kötnek házasságot és nem ritkán a menyasszony és a völegény egymás mellett nőttek fel. Különös pontja a házassági szerződésnek, hogy a völegény válás esetén bizonyos tartásdíj fizetésére kötelezi magát. Legtöbb esetben ez csak arra való, hogy a feleket visszatartsa az elhamarkodott válási szándéktól. A mohamedán kánon a férjnek és feleségnek egyaránt jogot ad az elválásra.

Amíg a vagyonos asszony egyetlen feladata, hogy urának és parancsolójának tessenek s ezért szabad idejét léha csinostgatással öli meg, addig a parasztasszony férjének igazi segítőtársa. Házi teendői könnyűek, mert otthona kicsiny és kevés gondot okoz a rendbentartása. A család tagjai télen-nyáron a padlón alszanak egy szőnyegen, vagy gyékényen. Reggel azután felgöngyölitik

az ágyneműt és egy erre szolgáló helyre teszik. Este azután megint kigöngyölitik, ami nem igényel sem sok időt. sem szaktudást. Az így megtakarított időt arra használja fel az asszony, hogy férjének jóvedelmét gyarapítsa. Gyapotfonalat fon valami óriási kézirokkán. A híres perzsaszőnyegeket, melyek oly megragadó színezésűek és mintáztatnak és emellett oly tartósak, majdnem kizárólag asszonykéz munkái. Az ő keze fonta a fonalat azokból a válogatott füvekből és faháncsokból, melyeket a férfinepesség szedett össze a vidék minden zegéből-zugából. A nő megfőzi, vagy beáztatja őket, hogy azokat a lágy és gazdag színeket hozza ki belőlük. melyek oly jól esnek a nyugatiak szemének. Evvel festi be a fonalat, mellyel gyakran a szövészkébe ül, hogy ott véglegesen feldolgozza. Ez a munkája, dacára művészi voltának, igen megerőlteti izmait és idegeit, mert szövészéke valami Noé apánk idejéből fennmaradt otromba tákolmány.

A parasztnő munkáséletével felette áll városi testvéreinek, mert utóbbi már létfenntartási érdekből is csak avval törődik, hogy a férfiben rejlő állati ösztönöknek hízelegjen. Ebből a szempontból is öröndetes, hogy az iráni nő felszabadítás! mozgalma a városban kezdődött komolyan. De ez még nem bizonyítja, hogy a falusi nőnek nem volna szüksége modern műveltségre. Sőt I Az összes perzsa nők haladása kétségkívül az iskoláktól függ és reméljük, ha végtére az országra elkövetkezik a békés fejlődés korszaka, alkalmat nyújtanak a nőknek a szükséges műveltség elsajátítására, amiáltal az óhajtott szabadságot is elérik majd.; Fordította: POGÁNY NÁNDOR.

SZEMLE.

Nemzetközi férfiliga a nők választójoga érdekében. A stockholmi kongresszuson találkozott első ízben hat ország választójogi férfiligájának nyolc delegáltja. Dr. C. V. Drysdale, dr. Bather egyet, tanár az angol, F. W. Kehret és Col. W. A. Mansfeldt ezredes a hollandus, M. I. du Breuil de St. Germain a francia, Franz Lehnhoff a német, dr. Pataj Sándor a magyar és Frederic Nathan a newyorki férfiliga kiküldöttje volt. A nyolc „férfidelegátus” külön értekezletet tartott, amelyen dr. Pataj Sándor indítványozta: alakítsák meg a nemzetközi férfiligát a nő választójoga érdekében és szólítsák fej az összes államok férfiligáit, csatlakozzanak a nemzetközi szervezethez. Az indítványt nagy örömmel fogadták és meg is alakították Stockholmban az ideiglenes tisztikart. Megválasztották Mansfeldt ezredes a nemzetközi liga főtitkárává és F. W. Kehrert pénztárosnak. Ezen az értekezleten megbeszélték továbbá azt is, hogy a kongresszus ideje alatt gyűlést rendeznek azzal a céllal, hogy a svéd férfiliga megalakulását előmozdítsák. A gyűlést meg is tartották, az eredménnyel mindenki meg volt elégedve, mert nemcsak a svéd liga megalakulásának örvendhettek, hanem annak a körülménynek is, hogy az elnökséget E. Beckmann, a svéd képviselőház tagja, a liberális párt népszerű elnöke és báró Boude Károly képviselő, a svéd békeegylet elnöke vállalták. A gyűlésen résztvevő dán és német férfiak megígérték, hogy hazájukban is alapítanak hasonló férfiligát.

A fővárosi Könyvtár személyzete. A főváros tisztviselőinek fizetésrendezéséről és a státuszrendezésről szóló előterjesztés kimondja, hogy a fővárosi könyvtár összes állásai – kivéve az igazgatót és az aligazgatót – nőekkel is betölthetők. Amidőn ezt a haladó lépést regisztráljuk, csak azt a kérdést fűzzük hozzá: vajjon a főváros egyéb hivatalai miért nem állnak – kivéve a legfelsőbb és legjobban fizetetteket – ugyancsak nyitva? Továbbá: miért kellett a haladó lendületet az igazgatói állások előtt elvágni? Legalább a papíron liberálisan festenek I

Nme Kuczalka jubileuma. Varsóban most ért munkásságának 30 éves fordulójához Mme Kuczalka-Reinschmidt, a lengyel nőmozgalom úttörő harcosa. Hívd nagy ünnepléssel vették körül a kiváló asszonyt. Tiszteletére kongresszust hívtak egybe, amelyen Lengyelország legkiválóbb asszonyai vettek részt. A kongresszus célja az volt. felhívni a közfigyelmet azokra a követelésekre, azokra a reformokra, melyekért a nőmozgalom szolgáltatásban Mme Kuczalka küzdött és rámutatni a nőmozgalom eddig már elért eredményeinek üdvös hatására. A kongresszus több határozati javaslatot fogadott el, melyek közül különösen kiemelendő t a nők választójogának sürgős törvénybeiktatása, a prostitúció rendszabályozásának eltörlése, valamint revíziója annak a törvénynek, mely az apasági keresetet tiltja.

A hála 30 esztendő emberfeletti munkásságért szebben nem nyilvánulhatott.

Feminista gyermekek felhívása. Bár a választójogi világkongresszus rendező bizottságát csak szeptemberben alakítja meg a Feministák Egyesülete, a társadalom minden rétegéből érkező rendezési indítványok mutatják az 1913-ban tartandó kongresszus iránti érdeklődést. Az egyesülethez érkező indítványokat a szervezendő bizottság tárgyalja majd. Itt azonban már most helyt adunk egy szerkesztőségünkhöz érkezett kedves indítványnak. Melier Laura, Erzsébet és Rózi a következő levelet írták: „Kedves szerkesztő néni! A néni jóindulatát kérnök egy tervünk megvalósításához. A feminista gyermekekhez felhívást akarunk intézni és kérjük, hogy szíveskedjék azt a „Nő és a Társadalom”ba betenni. T. i. „Kérjük az összes feminista gyermekeket, hogy a közeledő kongresszusra tartson mindenki egy kis perselyt odahaza. Abba tegyük bele azt a pénzt, amit különben nyalánságra és haszontalan dolgokra költünk. A gyűjtött összeget minden hónapban küldjük a Feministák Egyesületének a „Gyermekpénztárába” (V., Mária Valéria-u. 12.). Nagyon örülnénk, ha minél több feminista gyermek elfogadná az eszménket. Mi máris megkezdjük a spórolást. Budapest, 1911 július 7-én. Meller-lányok..

Árverések. Hamburgban Paula Bajors asszonyt kinevezték árverezőnek. Férje ugyanis megbetegedvén, kénytelen volt hosszabb ideig helyettesíteni őt. Munkáját oly kitűnően és annyi szakértelemmel végezte, hogy Hamburg város szenátusa önálló működésre jogosította. Bajors asszony ezidőszere a második nő, ki Németországban ezen a pályán működik. Az első nőt Stettinben, Stellpe asszony személyében választották árverezőnek.

Különfélék. Gróf Károlyi Lászlóné Apponyi Fanny grófnőt, mint a Háztartás fogyasztási szövetkezet

igazgatósági tagját, cégjegyzőnek jegyeztették be a kereskedelmi törvényszéknél. – Az orosz fitt középiskolák alsóbb fokozatain női tanerőket eddig is alkalmaztak. A дума határozatából kifolyólag ezentúl nők a felső osztályokban is alkalmazhatók. – A kairói Abbas kórház fogászati osztályának vezetőjévé Henriette Hornik asszonyt. a khedive udvari fogorvosát nevezték ki főorvosi címmel.

A **stochholmi kongresszusról** szóló tudósítás folytatását, helyszúke miatt, csak a jövő számban közölhetjük.

IRODALOM.*

Betegápolás és nőmozgalom. Írta: Ágnes Karll, Berlin. A nők egyetlenegy csoportja sem számíthat oly biztosan a nőmozgalom minden pártjának érdeklődésére, mint a betegápolónők, de egyik sem nyerte meg mindamellelt nehezebben a kívülállók igazi megértését.

Érthető oka ennek a kórházak természetes elzártsága, a betegápolói foglalkozást rendszerint nagyon fiatalon megkezdő nők féltékenysége és a megerőltető napi foglalkozás okozta teljes lekötöttség. Az irodalom kevés erre vonatkozó anyagot nyújt és a tudományos munkákban itt-ott fellelhető kevés történelmi anyag olyan tények gyűjteménye, melyeket nem a mi szemünkkel néztek és amelyekből éppen azért hiányzik a meggyőző összefüggés. Eme túlnyomóan női foglalkozáság történetét nőknek kellett megírniok. hogy megtalálják benne a maguk igazát és csak a történelem alapján állva alkothatunk magunknak képet a betegápolás sokféleségéről, összefüggéseiről és további fejlődéséről. Maguknak a betegápoló testvéreknek sincsenek tiszta fogalmaik életpályájukról. A véletlen vezeti őket valamilyen intézmény szolgálatába, melynek előnyeit és hátrányait nem tudják megítélni, mert hiányzik az összehasonlítás lehetősége. Akiknek az volna feladatuk, hogy a közéletben képviseljék érdekeinket. nem képesek erre, ha hiányzik a szükséges betekintésük. A gazdaságilag önálló ápolószemélyzet különféle szakegyletei most hordják össze a jelenlegi helyzetre vonatkozó anyagot, amely a megbírást lehetővé teszi majd. De a mai viszonyok kialakulása csak akkor válik érthetővé, ha a fejlődés menetét kezdettől fogva felkutatjuk. Fáradságos, hosszadalmas munka, melyhez a világ minden végéről kell az anyagot összeszedni. Az amerikai ápolónők szervezetének (két vezetője, Miss Nutting és Miss Dock elvégezték ezt a nagy munkát. Csak le kell fordítanunk „History of Nursing”. című munkájukat, hogy hivatásunk fejlődéséről a nagyközönség is tiszta képet kapjon. Hasonló irányú német munkám most van sajtó alatt.

Azokat az asszonyokat, akik segíteni akarnak nekünk és rajtunk, arra kell kérnünk, hogy ezt a munkát Igen nagy figyelemmel olvassák el; merüljenek bele foglalkozásunk történetébe, hogy követhessék azokat a súlyos körülményeket, melyek a mi életünket meghatá-

rozzák. Nem csupán rólunk betegápolónőkről van itt szó. nem csupán a mi kiképzésünkről, mindennapi életünk alakulásáról, jelenünk és jövőnk biztosításáról, hanem az egész társadalomról, mindazokról, akik ideig-óráig ápolásunk és gondozásunk alá kerülnek. A mi életviszonyaink szabják meg természetesen, hogy mennyit dolgozhatunk a beteg érdekében. Aki a túlélőtétéstől maga is csaknem beteg, az sohasem ápolhat jól egy másik beteget.

Milyen is hát voltaképpen a betegápolás, ha az ápolószemélyzet túlterhelik, ami minden statisztikai felvételből kitűnik? Hogyan fejlődhetek ily rossz irányban a viszonyok éppen annál a foglalkozási ágban, amely a szenvedőket van hivatva ápolni és gondozni? Dacára két évtizedes gyakorlati és szervezési munkámnak a betegápolás körül, csak az említett történelmi munka adta meg a kulcsot saját tapasztalataimhoz és megfigyeléseimhez, mert megmutatta a tények közötti kapcsolatot. Fordítás közben többször úgy éreztem, mintha hályog esnék le a szememről.

A betegápolás „és a nőmozgalom sokkal szorosabban függenek össze egymással, mint általában hinnők. A nőmozgalom sokkal régiebb, mint gondoljuk és legerősebben mindenkor abban a foglalkozási ágban nyilvánult, amely oly régi, mint maga az emberiség és amelyet mindenkor a feleség, az anya és a nagyanya láttak el. Mikor az egyház vasmarokkal nyomta el a női önállóság minden nyilvánulását, a betegápoló szerzetek voltak azok, amelyek szembeszálltak vele és elfordultak tőle. A beginageokról szóló fejezet rendkívül érdekes reánk modern nőkre nézve, mert azt bizonyítja, hogy a szívós kitartás és céltudatos munkásság megtermi gyümölcsét. Általában nem egy érdekes és a nőmozgalom híveire serkentőleg ható megfigyelést találunk a könyvben. Mikor a pápai rendelet clausura alá vetette az összes női rendeket, az angol Mary Ward, vezetője egy tanítószervezetnek, mely csupán női vezetést ismert el a pápáén kívül, volt az egyetlen, aki ellenkezni merészelt. Kisütötték persze, hogy a szerzet tagjai olyan munkára vállalkoztak, amely meghaladja a nők erejét és képességeit. Mary Ward azonban nem engedett, inkább eltűrte, hogy Izgatásért börtönbe vessék, ahol el is pusztult. De társai és tanítványai tovább küzdöttek, míg végre 1703-ban XI. Kelemen pápa kijelentette: „Uralkodjanak nők a nők felett!”

Tudják-e vájjon a nők választójogának mai harcossai, hogy az irokézek törzsének már századokkal ezelőtt volt egy külön nőtanácsa, melynek a törzsfőnökök tanácsában indítványozás! joga volt? Ebben a tanácsban mindig volt a nőknek egy-egy képviselőjük, többnyire maga is nő. A matrónák szava döntő befolyású volt a törzsfőnöki örökösödésnél. Voltak női törzsfőnökök is. Ezek egyike Marie de Incarnation tekintélyes kísérettel vonult be 1655-ben követ gyanánt Quebecbe.

A modern nők nem csupán a mi szempontunkból, hanem a saját törekvéseik szempontjából is hasznos olvasmányt találnak a „Betegápolás története” című munkában. Hogy milyen a mű szelleme, kitűnik abból, hogy egyik szerzője, Miss Dock, aki az ápolónők világszövetségének kongresszusa után még néhány hétig Londonban maradt és a British Museumban anyagot gyűjtögetett munkája harmadik kötetéhez, szabad idejében a suffraget-

* Geschichte der Krankenpflege. Írta: M. Adelaide Nuttig és Lavinta L. Dock. Németre fordította: Schwester Agnes Karll. Kiadja: Dietrich Reiner. Berlín. Ára (0 M.

teknek segített a parlamenti épület körüli inspekcióban. Itt szerzett tapasztalatai a képzelhető legérdekesebbek és legmulatságosabbak, mert S is ama boldog emberek sorába tartozik, akik a világot az igazi humor aranyos világában látják. Régen megérlelődött már benne az a meggyőződés, hogy a nők helyzetén – az ápolónőket is beleértve – csak a választójog segíthet gyökeresen. Az elmúlt nyáron minden idejét, melyet irodalmi munkássága szabadon hagyott, az ez irányú felvilágosítás nehéz munkájának szentelte. Az ápolónők otthonában lakott New-Yorkban és a szomszédság minden rétege számára rendezett gyűléseket. Történelmi és hírlapírói munkássága mellett óriási fáradtsággal kimutatást készített azokról a hátrányokról, melyeket a túlmunka egyes foglalkozási ágakban okoz. Azonkívül írt egy „Hygiene és morál” című tankönyvet az amerikai ápolóiskolák számára, melyek már régebben használják a gyógyszerteranról írt könyvét.

A társzerző, Miss Adalaide Nutting, 1907 óta a kórházi gazdaságtan tanára a new-yorki Columbia-egyetemen. Azelőtt 15 éven át vezette a legnagyobb ápolónőiskolák egyikét. Nyilvánvaló a fentiekből, hogy ennek a két nőnek sok a mondanivalója. Különösen pályaválasztás előtt állók figyelmébe ajánljuk „A betegápolás története” című munkájukat. Fordította t G. J.

BEÉRKEZETT MŰVEK:*

Bericht über den IX. internationalen Kongress für das kaufmännische Unterrichtswesen. Wien, 1910. Alfred Holder. Ára?

The International Woman Suffrage Alliance Ressort of VI. Conference Stockholm. Sweden, June 1911. Kapható a Feministák Egyesületében. Ára 2 korona.

* Bírálatukat fentartjuk magunknak.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBE-
RITZ GEORGINA
V., Azany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6–8-ig.
Magántanfóknak elbe-
lyezése ugyancsak.

Politikai propagandaköltségeink fedezéséhez újabbán hozzájárultak:

Engel Berta. Nagysurány 60.–K
Zipernowszky Károly és neje ..... 50.– „
Eddigi gyűjtésünk ..... 7660.71 „
Összesen ... 7720.71 K

AUGUSZTUSI MUNKATERV.

2-án, szerdán. MariIlafürdön: Schwimmer Rózsa előadása.

4-én, pénteken, Buziásfürdön: Schwimmer Rózsa előadása.

6-án, vasárnap, Bükszádon: Schwimmer Rózsa előadása.

6-án, vasárnap, Tátrafüreden: gróf Teleky Sándorné előadása.

6-án, vasárnap, Pécelen: választójogi népgyűlés.

6-án, vasárnap, Hódmezővásárhelyen; választójogi népgyűlés.

6-án, vasárnap, Temesvárott: választójogi népgyűlés.

12-én, szombaton, Pécsen: Szabados Piroska és Polgár György ifjúsági előadása.

13-án, vasárnap, Málnáson: Schwimmer Rózsa előadása.

14-én, hétfőn, Tasnádon: Schwimmer Rózsa előadása.

15-én, kedden, Szovátán: Schwimmer Rózsa előadása.

Ezekon kívül eddig még meg nem állapított napokon előadást rendezünk: Szliácson, Vihnyén, Balffürdőben, Trencsén-Teplíczen, Lipiken, Abbáziában, Korondon stb. stb. A választójogi blokk eddig még nem hirdett minden gyűlésére képviselőt küldünk.

Tagtársak! Ez a munkaterv és a múlt havi munkánkról szóló jelentés mutatja, milyen óriási személyi és anyagi áldozatot kíván meg propagandánk, amelynek meg is van a látszatja! A választójogi gyűléseken való részvételünk, a fürdőkben tartott előadásaink visszhangja sajtóban, közönségben egyaránt hangos. Ezt az eredményt csak munkára és anyagi áldozatokra kész tagtársainknak köszönhetjük. Aki a munkából nem veheti ki részét, legalább a propaganda költségeinek fedezéséhez járuljon! Adományokat és a tagdíjak pontos fizetését kérjük!

Telefon. Az egész országból igénybevert gyakorlati tanácsadónk munkája olyan mérvet ölt, hogy a telefon bevezetése immár halaszthatatlan. S bár ez az intézmény teljesen díjtalanul áll a közönség rendelkezésére, tehát nincsen jövedelme, amely e kiadást fedezné, kénytelenek vagyunk e költséges berendezést eszközölni. Tagtársaink e fontos ügyet nagyon megkönnyítenék, ha tagdíjaikat mind pontosan fizetnék.

JÚLIUSI KRÓNKA.

Július folyamán is mindenrová kiküldtük képviselőnket, ahol a választójogi blokk népgyűlést rendezett. Olyan helyeken, ahol csak egyes pártok rendeztek gyűléseket, csupán röpkék osztogatásával és falragaszok elhelyezésével bíztuk meg az illető városokban lakó tagtársainkat. Július 2-án Erzsébetfalván Glücklich Vilma, 9-én Újpesten Mellemé Miskolczi Eugénia, 16-án Kispesztén Tánczos Emma, 23-án Győrött és 30-án Budapesten Schwimmer Rózsa szólalt fel. Erzsébetfalván annak rendje és módja szerint szavaztatták le a módosító indítványunkat, amelyet a népgyűlés egyhangúlag el is fogadott. Újpesten pedig Benedek János országgyűlési képviselő intézkedésére az egyhangúlag elfogadott hivatalos határozati javaslatba már eleve is belevették „a nőkre is kiterjedő” általános választójogi követelését. Annál ríkítőbb elvtelenség és imparlamentarizmus, hogy a következő gyűléseken megint le sem szavaztatták a mi póttindítványainkat. A lapzártá után lefolyt budapesti gyűlésről a jövő számban számolunk be bővebben.

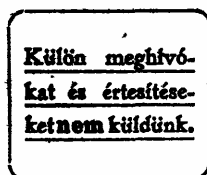
Fürdőhelyek. Körlevelet intéztünk az összes hazai fürdőhelyek igazgatóságaihoz, amelyre majdnem kivétel nélkül legnagyobb készséggel díjtalanul engedték át előadásaink céljára a gyógy termeket. A nagy sikerrel járt előadások sorozatát 18-án, Siófokon nyitottuk meg, ahol Glücklich Vilma – aki e célra tátrai nyaralását szakította meg – volt az előadó; 25-én Bártfán és 26-án Lublófürdön Schwimmer Rózsa tartott előadást.

Ifjúsági bizottság. A feminista ifjúság minden elméleti munkát félretéve, szintén buzgó akcióval propagálja ügyünket. Előadás rendezésével próbálkozott Sugár Margit Aradon, Görög Gyula Keszthelyen, Polgár György Pécsen. A bikszádi előadást Koródy Zoltán (Szatmárról) készíti elő, az erdélyi fürdőkben tartandó előadásokat pedig Münk Andor (Nagyváradról); Bártfán Kormos Alice és Vidor Ilona segédkeztek az előkészítésnél.

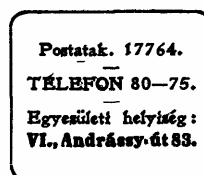
Munkatársaink. A júliusi rengeteg munka java része irodavezetőnk, Pogány Paula szinte emberfeletti erőmegfeszítésének köszönhető. De nem végezhette volna el munkáját, ha a Pesten időző tagtársaink nem támogatták volna. Különösen Feldmár Kornélia, Spády Adél és Rudas úr kötelezték le egyesületünket azzal, hogy hosszabb utazások fáradságát sem sajnálták ügyünk érdekében. Dr. Győri Ilona tagtársunk és nővére pedig a bártfai rendezés körül kifejtett hatalmas és oly sikeres agitációval szolgálták ügyünket.

Eredmények. A közvéleményt állandóan foglalkoztatjuk és sok új tagot szereztünk. Aki még nem tett a nyáron semmit ügyünk érdekében, pótolja mulasztását augusztus havában.

Őszre lady Warwickon kívül Hermann B a h l r és sok más kiváló előadó ígértét bírjuk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESEITÉSEI.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Buzdítsuk csatlakozásra a még szervezetlen kollegákat!

Tagtársaink figyelmébe! Állásközvetítő osztályunkon állandóan rendkívül sok állás van előjegyzésben. Mindama tagtársaink, akik helyzetükön javítani szeretnének, jól teszik, ha felvételük magukat az álláskeresők lajstromába, hogy a képességeiknek megfelelő üresedésekről az iroda azonnal értesítse őket. A még szervezetlen kartársak figyelmét is hívjuk fel a nagy számban előjegyzett állásüresedésekre. Mindezen állásoknál természetesen a jobb előképzettségű nőtisztviselők vannak előnyben, legelsősorban azok, akik kifogástalanul tudnak németül.

Az állásközvetítésnél szerzett tapasztalataink alapján ezúttal is felhívjuk a tagtársak figyelmét a szakismertek fontosságára. Akinek szaktudása egyik-másik irányban kiegészítésre vagy felfrissítésre szorul, jól teszi, ha szeptemberben kezdődő esti kurzusainkat látogatja. Ezekre, valamint az állásközvetítőre nézve is készséggel megad minden felvilágosítást a titkárság.

Szerdai összejöveteleink új formája, a dunai sétahajózás gyorsan népszerűvé vált tagtársaink sorában, úgy hogy a próbaképen életbeléptetett változást most már állandósítjuk és az idei nyáron – kedvező időben – minden szerdán a Boráros-tér – újpesti hajón töltjük együtt az estét. A hajó pontban 8 órakor indul a Boráros-térről és kiköt Várház-, Esküdt-tér, Tabán, Lipótváros, Batthyány-tér, Margitsziget, Császár-fürdő és Óbuda állomásokon. Menettérti-jegy ára 44 fillér.

Vasárnapi kirándulásaink programjába némi változást hozott egy mélyreható szociális érzékről tanúszkodó ajánlat, mely egészen spontán érkezett egyesületünkhöz. Weiner Sándor fővárosi kereskedő és neje nyári vásámapokra rendelkezésünkre bocsátották a Torbágyi-ut és Hegyhát-utca sarkán fekvő ötholdas telküket, a rajta levő házzal együtt. Ama tagtársaink, akik nem sajnálnak egy félórai gyaloglást, a legnagyobb kényelemben tölthetik el vasárnapjaikat Weiner úrék telkén. Az első társas kirándulást augusztus 6-án rendezzük erre a területre, amikor is délelőtt pontban 9 órakor találkozunk a

közüti villamos farkasréti végállomásánál. Weiner úrnak és nejének ez úton is hálás köszönetet mondunk szíves ajánlatukért és reméljük hogy tagtársaink minél gyakrabban élnek majd az engedéllyel és kirándulnak a telekre.

Ezenkívül még két kirándulást terveztünk augusztusra és pedig: 15-én (ünnepnap), kapcsolatban a Magyar Turista-Egyesület kirándulásával. Biatorbágy – Iharos-Kilátó – Torbágy. Találkozás a keleti pályaudvaron d. u. 2 óra 10 perckor.

27-én, vasárnap. Kirándulás a Dobrovodához. Találkozás a Pálffy-téri h. é. vasúti állomáson reggel 7 óra 35 perckor.

Üdülőtelepeink pompásan megfelelnek céljuknak, tagtársaink úgy a lovranai, mint a szemesi-telepen nagyon jól érzik magukat és csak azt sajnálják, hogy rövid lévén a szabadságuk, sokkal rövidebb időt tölthetnek a telepen, mint amennyi jól esnék nekik. Előjegyzéseket most már nem fogadhatunk el, csak az esetben ha valaki visszalépne augusztus második felében.

Nyugdíj. Ez alkalommal is. Figyelmeztetjük tagtársainkat arra, hogy a Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyesületénél (V., Báthory-utca 5.) nagyon előnyös járadékbiztosításokat köthetnek, úgy hogy aránylag szerény befizetések árán anyagi gondoktól mentessé tehetik agkorukat. A Nyugdíjgyesület irodája készséggel küld minden érdeklődőnek tájékoztató nyomtatványokat

Szombathely és Temesvár jelentése szerint a fiókegyesületek munkája csak a leghalaszthatatlanabb dolgokra szorítkozik a rekkenő hőség alatt, úgy hogy különösebb jelenteni valója egyik fióknak sincs.